Граѓански буџет на општина ГРАДСКО за 2025 година

ШТО Е БУЏЕТ НА ОПШТИНА И ГРАЃАНСКИ БУЏЕТ НА ОПШТИНА?

Буџетот е една од најважните политики на локалната власт. Токму преку буџетот се распределуваат финансиските средства на општината неопходни за остварување на правата на сите жители во општината. Се користи за планирање како локалната власт ќе ги прибере и распредели јавните финансии за да ги исполни своите политики и цели.

БУЏЕТОТ НА ОПШТИНАТА претставува годишен план на сите приходи, приливи и одобрени средства и сите расходи и одливи на средства, а ги вклучува основен буџет на општината, буџетот на дотации, буџетот на донации, буџетот на заеми и буџетот на самофинансирачки активности.

ПРИХОДИ

- **Даночни приходи**
- **Неданочни приходи**
- **Капитални приходи**
- **Трансфери и донации**
- **Задолжување во земјата**
- **Задолжување во странство**

РАСХОДИ

- **Плати и надоместоци**
- **Резерви и недефинирани расходи**
- **Стоки и услуги**
- **Камати**
- **Субвенции и трансфери**
- **Социјални бенефиции**
- **Капитални расходи**
- **Отплата на главнина**

Буџетот на општина Градско е консолидиран годишен план кој покрај буџетот на Општината го опфаќа и буџетот на нашата една општинска институција, односно: ООУ "Даме Груев" Градско .

За извршување на комуналните дејности во општината надлежно е јавното претпријатие ЈКП "КЛЕПА" Градско.

ГРАЃАНСКИОТ БУЏЕТ е документ развиен од општината исклучиво за јавноста и во него е претставен буџетот на општината во поедноставен, помалку технички формат, за да се изгради подобро разбирање за тоа како општината управува и ги користи јавните финансии. Ова разбирање е од витално значење за јавната одговорност и отчетност и за зголемување на инклузивното граѓанско учество при спроведувањето на локалните политики.

КОИ СЕ НАДЛЕЖНОСТИТЕ НА НАШАТА ОПШТИНА?

Буџетот на општината е огледало на политиките/активностите на нашата општина и истиот ги демонстрира вредностите и приоритетите на локалната самоуправа во сите надлежности и области на делување.

Урбанистичко (урбано и рурално) планирање	Заштита на животната средина и природата	Локален економски развој
Комунални дејности	Култура	Спорт и рекреација
Социјална заштита и заштита на децата	Образование	Здравствена заштита
Заштита и спасување	Противпожарна заштита	Други надлежности определени со закон

КАКО ОПШТИНАТА ГИ ПРИБИРА ПРИХОДИТЕ?

Ефикасното обезбедување и собирање на општинските приходи се основа за испорачување на потребните јавни добра и услуги на нашите граѓани. Општинските приходи се прибираат преку основниот буџет на општината, дотацијата, донациите, кредитите и самофинансирачките активности.

СРЕДСТВАТА ВО ОСНОВНИОТ БУЏЕТ ДОАЃААТ ОД:

- Даночните приходи (даноци на имот, комунални такси и локални надоместоци)
- Неданочните приходи (административни такси, надоместоци, останати неданочни приходи)
- Капиталните приходи (продажба на земјиште, концесии, легализација на бесправно изградени објекти, надоместоци за експлоатација на минерални суровини, геолошки истражувања и други надоместоци)
- Трансферите од други нивоа на власт (трансфер на средства од буџетите и фондовите, ДДВ дотација, персонален данок на доход на лични примања од плати од физички лица со постојано живеалиште и престојувалиште во општината)

ШТО Е ДОТАЦИЈА? - трансфер од Буџетот на Република Северна Македонија кој служи за финансирање на пренесените надлежности на општината во образованието, социјалната и детска заштита, културата и противпожарна заштита.

ОД КАДЕ ДОАЃААТ ДОНАЦИИТЕ? – различни донатори може да донираат строго наменски средства во општината со цел обезбедување конкретни добра или услуги за нашите граѓани.

ОПШТИНСКИОТ БУЏЕТ СОДРЖИ И ПРИХОДИ ОД САМОФИНАНСИРАЧКИ АКТИВНОСТИ кои ги остваруваат нашите буџетски корисници (училишта, детски градинки, културни установи и др.) по основ на закупнина од објекти, целодневна и претшколска грижа, средства за екскурзии и сл.

Вкупните приходи на општина Градско во Буџетот за 2025 година се проценети на 105.327.103 денари. Во структурата на приходите најголемо учество заземаат приходите на основниот буџет со износ од 54.071.103 денари или 51,34%, значителен дел отпаѓаат и на приходите од дотациите за основно образование со 49.176.000 денари или 46,69%, потоа следуваат приходите од донациите со 1.620.000 денари или 1,54%, па приходите од самофинансирачки активности со 460.000 денари или 0,44%.

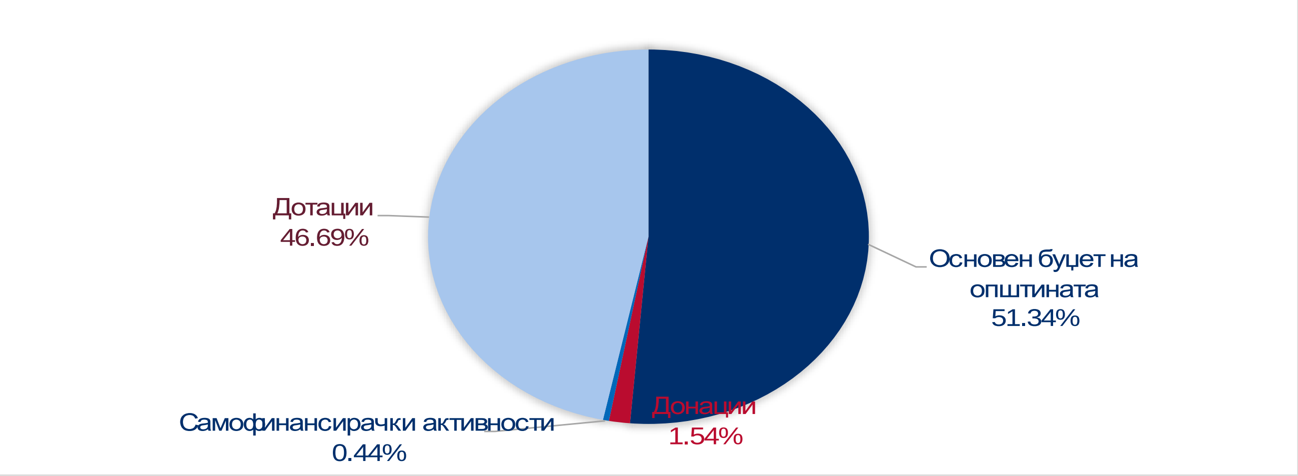

Графикон 1. Структура на општинските приходи по извори на финансирање (во %)

КОИ СЕ КЛУЧНИТЕ ПРИХОДИ ВО БУЏЕТОТ НА НАШАТА ОПШТИНА? - даноците и другите задолжителни законски плаќања, приливите кои ги добиваме од сопственост на средствата (камата, закупнина и сл.), надомест кој го добиваме за добра или услуги кои ги обезбедуваме, како и останати приливи од донации, спонзорства, субвенции и трансфери од другите нивоа на власт.

Во структурата на клучните приходи на нашата општина доминираат планираните приходи од трансфери и донации кои учествуваат со 79.638.227 денари, потоа следат даночните приходи кои учествуваат со 11.121.000 денари, па неданочните приходи со 557.000 денари, додека капиталните приходи учествуваат со 14.010.876 денари.

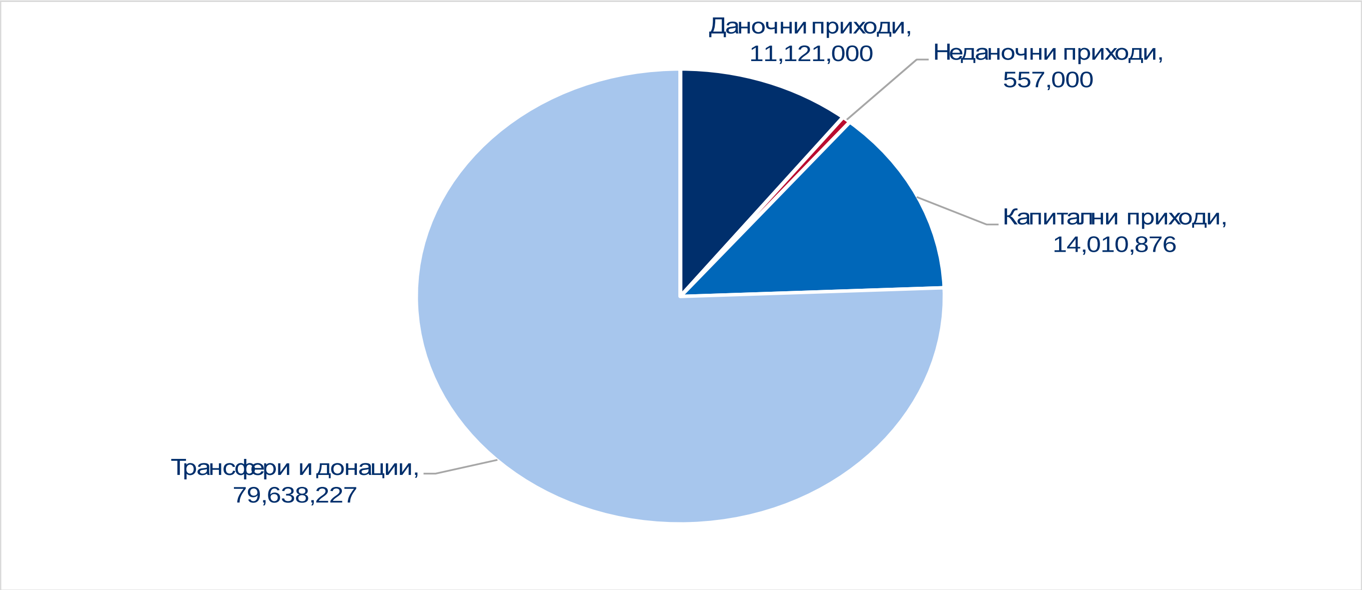

Графикон 2. Структура на општинските приходи според економската класификација (во денари)

СОПСТВЕНИТЕ ИЗВОРИ НА ПРИХОДИ НА НАШАТА ОПШТИНА се од посебна важност за реализирање на локалните надлежности и обезбедување на општински услуги. Тие вклучуваат - локални даноци, локални такси и локални надоместоци, приходи од сопственост на општината, самопридонес, парични казни, донации и други приходи кои се утврдени со закон. Затоа од исклучителна важност е нивното точно утврдување и наплата, бидејќи без овие приходи капацитетот на општината да ги обезбеди потребните добра/услуги на своите граѓани ќе биде ограничен.

ДАНОЧНИТЕ ПРИХОДИ се основен и најзначаен дел од сопствените приходи на општината. Тие се прибираат преку: оданочување на имотот, комуналните такси (фирмарина, користење на простор пред деловните објекти, улично осветлување и др), надоместокот за уредување на градежно земјиште (комуналии), такси на користење или дозволи за вршење на дејност и други даночни приходи.

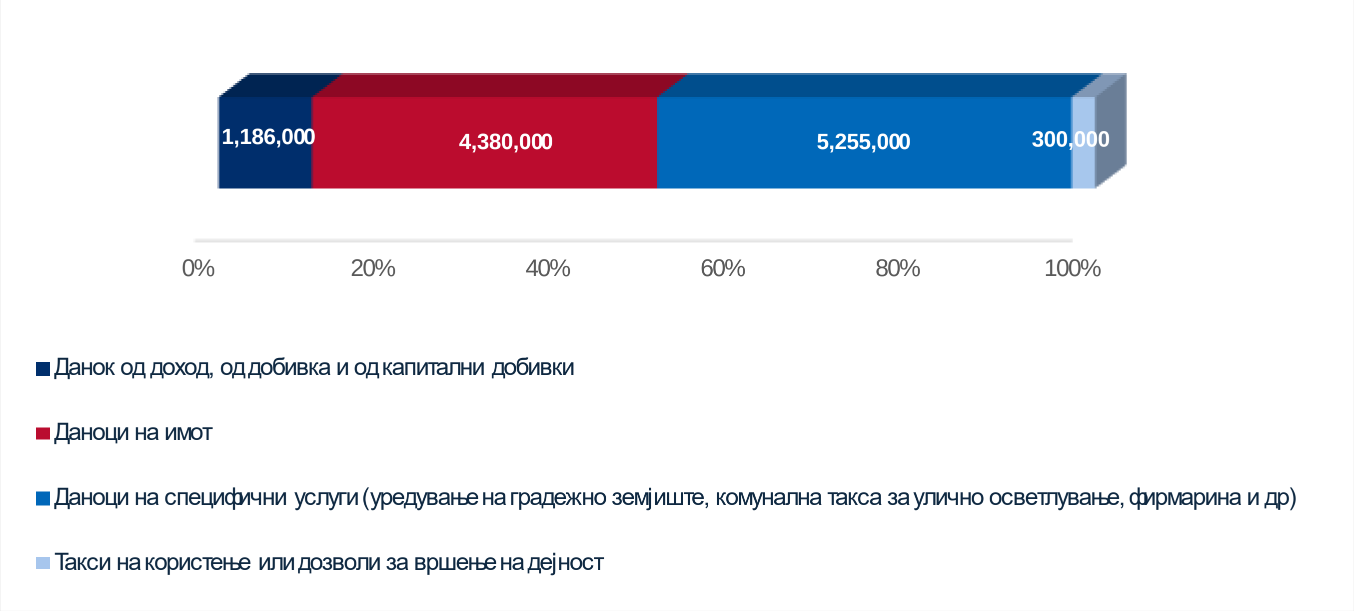

Графикон 3. Даночни приходи на општина Градско (во денари)

Дали знаете дека во даночните приходи на нашата општина најголем удел ќе имаат даноците на специфични услуги, а потоа следат даноците на имот, додека помал удел зафаќаат даноците од доход, од добивка и капитални добивки, а најмал удел припаѓаат на таксите на користење или дозволи за вршење на дејност.

ЗОШТО ТРЕБА ДА ПЛАЌАМЕ ДАНОК НА ИМОТ?

Даноците на имот се едни од најважните сопствени приходи на општината. Нивното навремено плаќање од страна на граѓаните и бизнисите е особено важно за создавање на модерна општина со поквалитетен живот.

Општина Градско презема некои конкретни активности за унапредување на наплатата на даноците на имот, меѓу кои воведена е можност за плаќање на данокот на имот преку пос терминали во канцелариите на општинската администрација, што е олеснителна околност земајќи во предвид дека Градско е мало место во кое нема ниту една банка.

Структурата на посебните видови на даноци на имот кои нашата општина планира да ги обезбеди во 2025 е прикажана во продолжение. Во нашата општина највисоко учество во овој вид на приходи зафаќа данокот на имот, со 62% во вкупната вредност од даноците на имот.

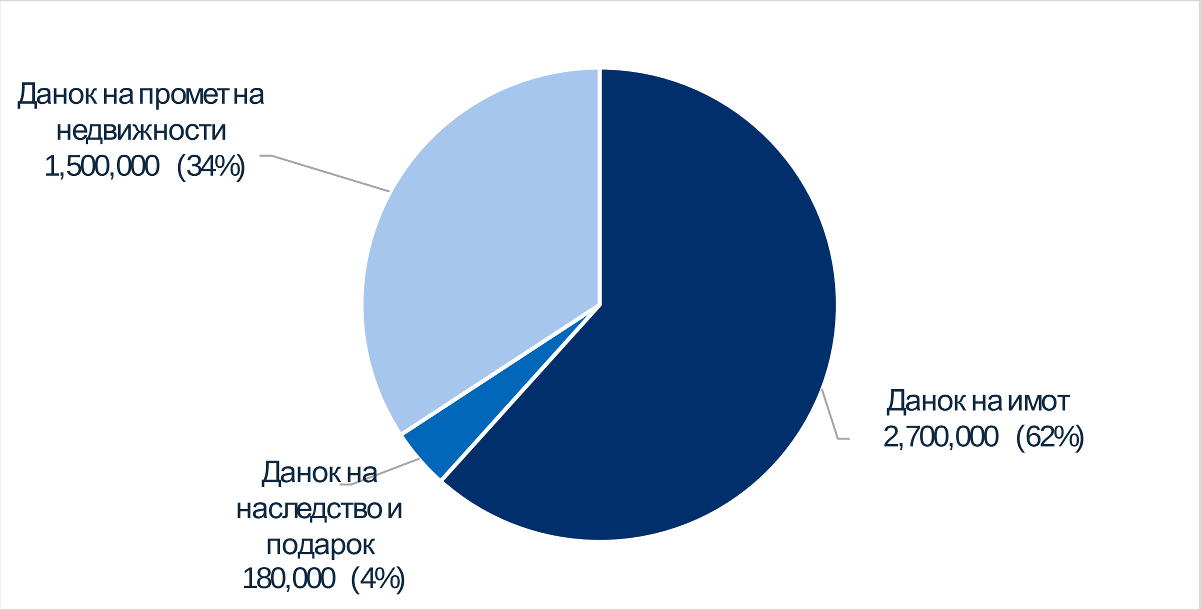

Графикон 4. Даноци на имот на општина Градско (во денари)

ШТО СЕ КОМУНАЛНИ ТАКСИ?

Комуналните такси се давачки што се плаќаат за користење определени права, предмети и услуги од јавен карактер од страна на правните и физичките лица што вршат дејност и од страна на граѓаните. Висината на комуналната такса ја утврдува општината во рамките определени со закон. Општината најмногу планира да собере пари од комуналната такса за користење и одржување на јавното осветлување, потоа од комуналната такса за уредување на градежно земјиште, како и од комуналната такса за истакнување на фирма.

Комунални такси	износ	%
Комунална такса за привремен престој	5,000	0.10%
Комунална такса за истакнување на фирмарина	250,000	4.76%
Комунална такса за користење на улици што се плаќа при регистрација на возилата	200,000	3.81%
Комунална такса за користење и одржување на јавно осветлување	3,200,000	60.89%
Надоместок за уредување на градежно земјиште	1,600,000	30.45%

Табела 1. Комунални такси на општина Градско (во денари и %)

НЕДАНОЧНИ ПРИХОДИ

Нашата општина прибира и неданочни приходи како што се разните такси, надоместоци и други приходи кои се поврзани со определени услуги кои ги обезбедуваме за граѓаните и бизнисите. Неданочните приходи кои планираме да ги собереме во 2025 година се прикажани во продолжение.

Најголем износ на неданочни приходи е планирано да бидат обезбедени од такси и надоместоци, додека најмалку неданочни приходи се очекува да се обезбедат од други неданочни приходи.

Графикон 5. Неданочни приходи на општина Градско (во денари)

ТРАНСФЕРИ ОД ЦЕНТРАЛНАТА ВЛАСТ

Општината добива значителни финансиски средства од централната власт во форма на трансфери од ресорните министерства или владините фондови. Овие трансфери се најзначаен дел од буџетот на општината и се клучни за нејзиното непречено обезбедување на надлежностите и реализација на капиталните инфраструктурни проекти.

Највисок износ на трансфери е планирано да бидат обезбедени преку блок дотациите, во износ од 49.176.000 денари, трансферот од ДДВ е планирано да изнесува 17.283.638 денари, додека капитални трансфери се планирани во износ од 8.748.498 денари.

Графикон 6. Трансфери и донации на општина Градско (во денари)

Блок дотациите за пренесените надлежности од централната власт се суштински за финансирање на нашите надлежности од доменот на образованието. Во продолжение е прикажана распределбата на овие блок дотации по различни намени, односно може да се види дека целокупниот износ на блок дотацијата е за финансирање на надлежноста на општината за основно образование и непречено функционирање на едно Општинско основно училиште во рамки на кое функционираат едно централно и 4 подрачни основни училишта. Детската градинка која функционира на територијата на Општина Градско е клон на детската градинка Димче Мирчев од Велес со кои имаме склучено Договор за меѓуопштинска соработка.

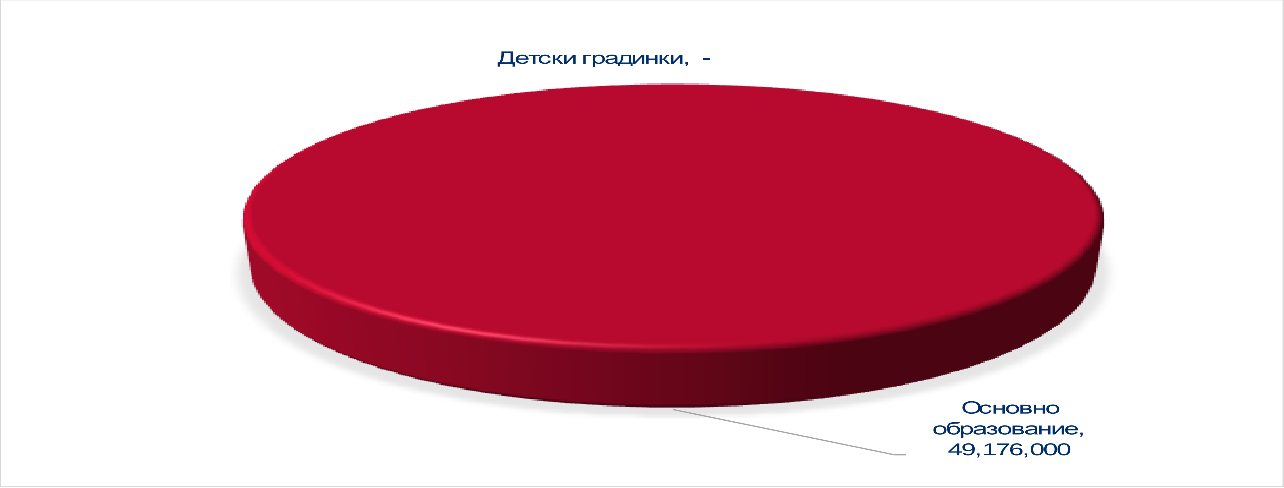

Графикон 7. Намена на блок дотациите по одделни надлежности на општина Градско (во денари)

ДОНАЦИИ/ГРАНТОВИ

Донациите во финансиски средства исто така претставуваат приход во Буџетот на општината, кои за 2025 година се проценети на износ од 1.620.000 денари. Средствата од овие донации се строго наменети за имплементација на активностите за реализација на проектот за Реконструкција на детско игралиште во, проект кој беше избран за приоритетен во рамки на форумски процес кој се спроведе во текот на 2024 година.

По завршување на проектниот форумски процес од страна на граѓаните беа утврдени приоритети по кои ќе се реализираат конкретни проекти со средства обезбедени од Програмата за развој на Обединетите нации во Република Северна Македонија – УНДП со кои Општина Градско склучи договор за реализација на проект со кој се обезбедија вкупно 3.620.000 денари. Дел од овие средства се реализираа во текот на 2024 година за реализација на првиот приоритетен проект – Осветлување во с.Виничани за кој се потрошија 2.000.000 денари. Остатокот од средствата 1.620.000 денари се планирани да се реализираат во текот на 2025 година и истите се предвидени во Буџетот за 2025 година, за реализација на вториот приоритетен проект – Реконструкција на детско игралиште на КП 389 КО Градско, Општина Градско.

ЗАДОЛЖУВАЊЕ

Нашата општина во Буџетот за 2025 година не планира да обезбеди приходи преку домашно задолжување.

КАДЕ И КАКО СЕ ТРОШАТ ОПШТИНСКИТЕ ПАРИ?

Особено е важно нашите граѓани да имаат увид каде и како се трошат локалните ресурси. Локалните расходи се директно поврзани со обезбедувањето на потребните добра и услуги на граѓаните – затоа нивната структура и начин на распределба е особено важно да бидат транспарентно претставени.

Во 2025 година општината планира да потроши вкупно 105.327.103 денари за обезбедување на потребните добра и услуги на граѓаните. Од нив 27,55% се планирани за капитални инвестиции во износ од 29.018.663 денари, а останатите 72,45% односно 76.308.440 денари ќе бидат потрошени за тековно-оперативни активности на општината, а се однесуваат на плати и надоместоци, стоки и услуги, резерви, социјални трансфери, субвеници и други трансфери, камата и отплата на главница за кредит.

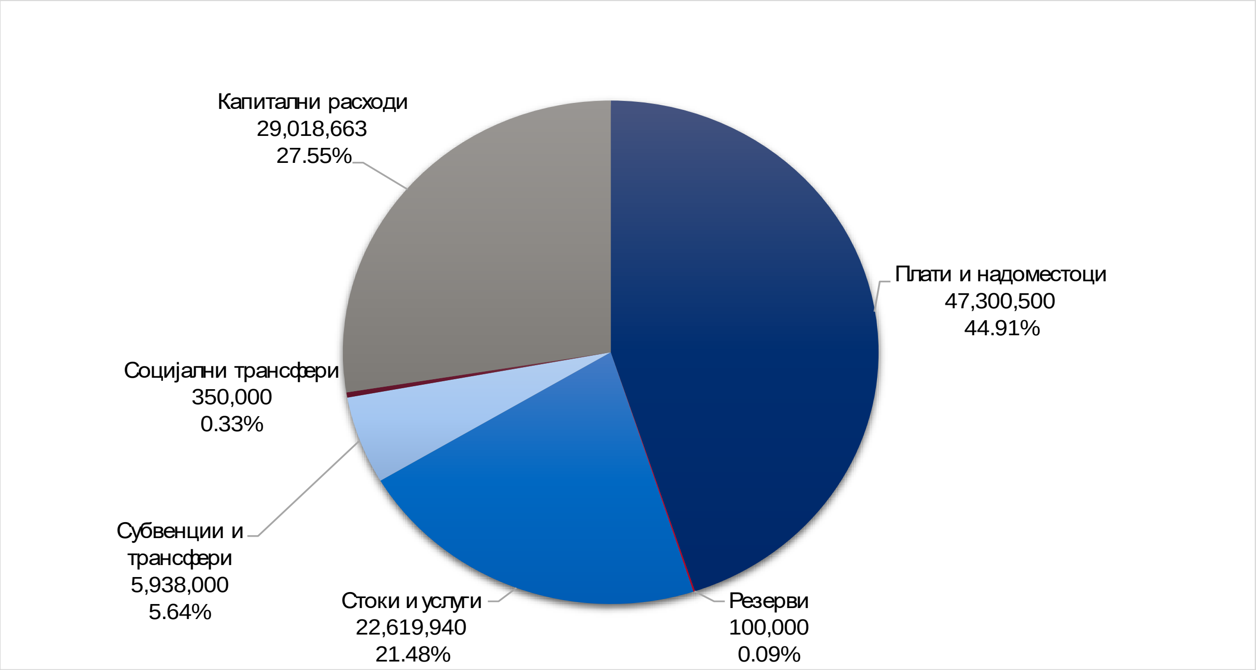

Графикон 8. Вкупни расходи по економска класификација на општина Градско (во денари)

Три клучни видови на расходи во буџетот за 2025 година во нашата општина се: плати и надоместоци, стоки и услуги и капитални расходи.

Платите и надоместоците претставуваат највисок износ на расходите од општинската сметка и се во износ од 47.300.500 денари, а се однесуваат на вработените во општината и институциите во нејзина надлежност. Од нив, најголем дел, во износ од 32.368.500 денари се планирани за исплата на платите и надоместоците за ООУ Даме Груев Градско. Останатите трошоци за плати ќе бидат потрошени за плати на општинската администрација 11.480.000 денари, плати и надоместоци за градоначалник во износ од 1.802.000 денари и 1.650.000 денари се надоместоци за членовите на советот на Општина Градско.

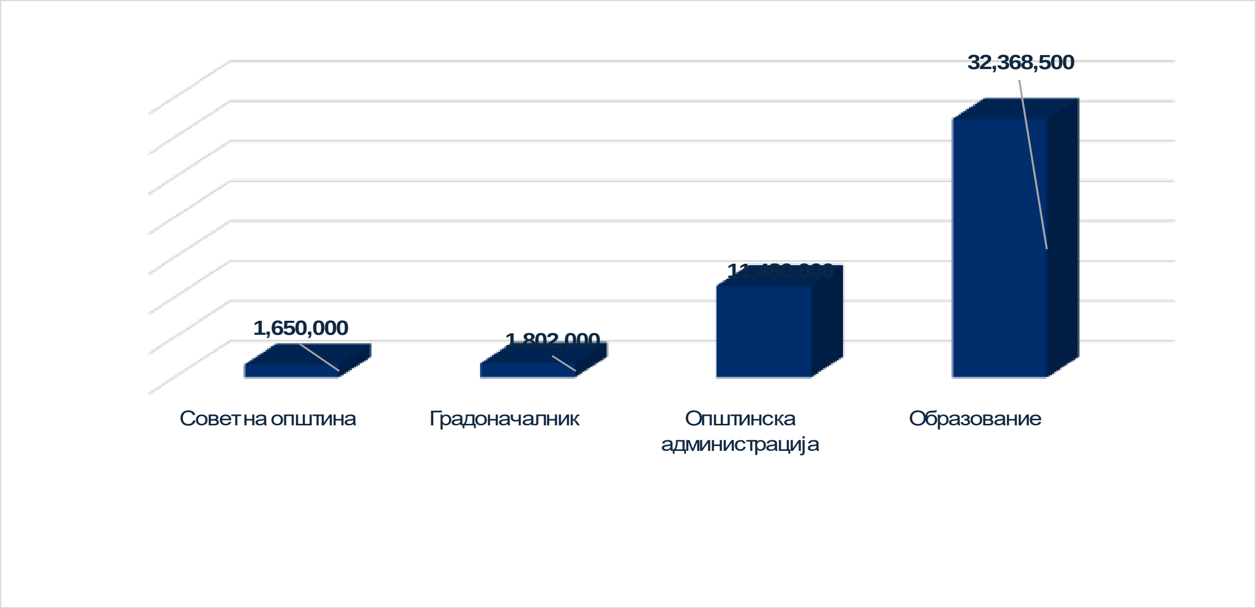

Графикон 9. Расходи за плати и надоместоци по надлежност на општина Градско (во денари)

Планираните расходи за **стоки и услуги** во износ од 22.619.940 денари опфаќаат значителен дел од буџетот на општината, а се однесуваат на трошоците за комунални услуги, греење, комуникација, транспорт, ситен инвентар, поправки, тековно одржување, патни трошоци, договорни услуги, плати за привремено ангажираните лица итн. Најголем дел од овие расходи е распределен во образование, а се финансирани од дотациите од буџетот на државата. Општината од сопствениот буџет за оваа намена планира најмногу да потроши за Општинската администрација.

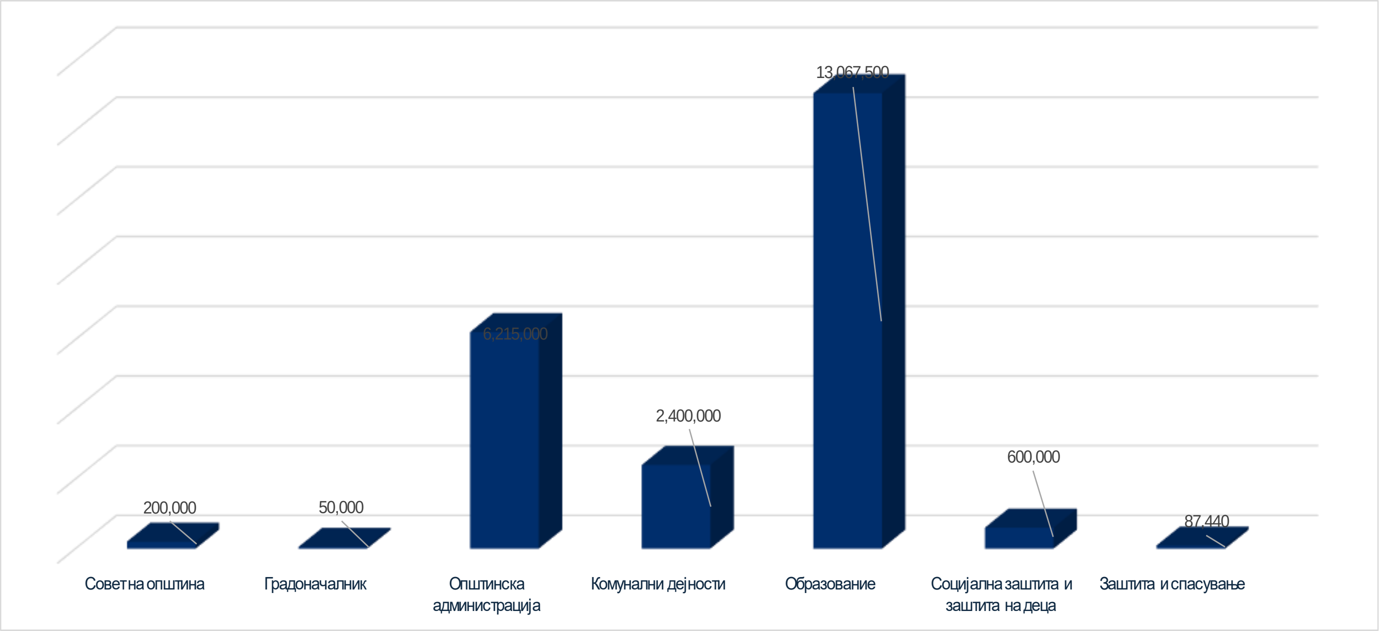

Графикон 10. Расходи за стоки и услуги по надлежност на општина Градско (во денари)

Нашата општина во текот на 2025 година планира да започне со реализација на неколку капитални/инфраструктурни и други проекти кои треба да го подобрат животот и благосостојбата на граѓаните.

Капиталните расходи на нашата општина се клучни за квалитетот на живот на нашите граѓани, оттука во 2025 година, учествуваат со 27,55% во структурата на вкупните расходи. Најголем дел од нив се наменети за комунални дејности, и тоа во износ од 22190.663 денари, а најмалку планира да потроши за општинска администрација.

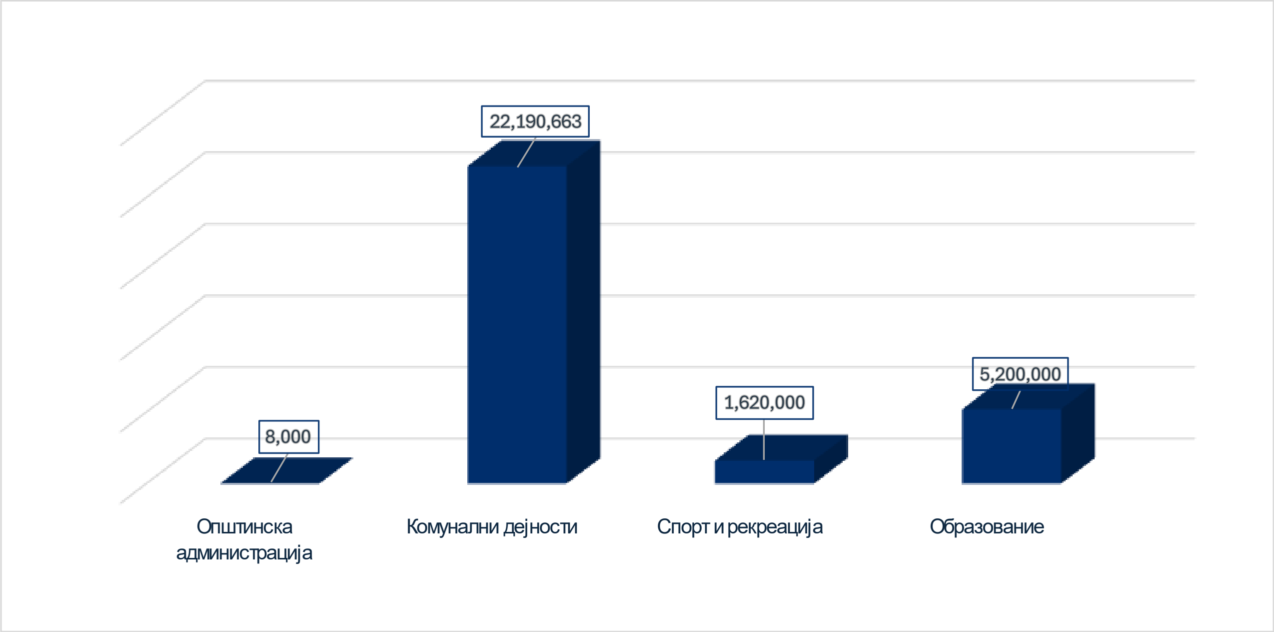

Графикон 11. Капитални расходи по надлежност на општина Градско (во денари)

КОЛКУ ПЛАНИРА ДА ПОТРОШИ НАШАТА ОПШТИНА ЗА СЕКОЈА ОДДЕЛНА НАДЛЕЖНОСТ/ ПРОГРАМА?

Со цел транспарентно претставување на намената за која општината планира да ги потроши расположливите приходи, во продолжение се претставени клучните планирани буџетски расходи по секоја од 8-те надлежности (програми) наменети за нашите граѓани.

Во рамки на Буџетот на Општина Градско за 2025 година предвидени се финансиски средства за следните капитални инвестиции:

- Модернизација на централното подрачје во Градско во износ од 4.479.405 денари;
- Реконструција на дел 2 од улица 8-ми Септември во Градско во износ од 9.891.645 денари;
- Реконструкција на дел од улица Јане Сандански во Градско во износ од 1.299.333 денари;
- Реконструкција на детко игралиште на КП 389 КО Градско во износ од 1.550.000 денари;
- Набавка на комбинирана машина ровокопач-натоварач – Скип во износ од 1.859.925 денари;
- Остатокот од средствата за капитални инвестиции се однесуваат за образование.

Расходите кои општината планира да ги потроши за **Општинската администрација** се во износ од 20.193.000 денари, истите се наменети за комунални услуги, канцелариски материјали, тековно одржување и трансфери. За набавка на компјутерски софтвер, општината планира да потроши 8.000 денари.

Расходите за функционирање на **Советот на општината** изнесуваат 4.390.000 денари и истите се наменети за надоместоци за советниците, трансфери до невладини организации, субвенции за јавното претпријатие, финансиска помош за ранливи категории на граѓани и стипендии .

Вкупните расходи кои се наменети за работата на **Градоначалникот** изнесуваат 2.152.000 денари и истите во себе вклучуваат: плати и надоместоци на градоначалникот, стоки и услуги, тековна резерва за социјално ранливи категории на граѓани и трансфери.

Графикон 12. Расходи по програми - Совет, Градоначалник и Општинска администрација (во денари)

Нашата општина сериозно настојува да обезбеди соодветно ниво на комуналните услуги, притоа грижејќи се за јавната чистота, јавното осветлување, одржувањето или изградбата на локалните улици и патишта, водоснабдувањето и бројни други локални услуги особено важни за квалитетот на живот на нашите граѓани.

Расходите кои се издвоени за **Комунални услуги**, во износ од 24.490.663 денари, имаат за цел да ги помогнат активностите за изградба на нови капитални инвестиции и одржување на постојните капитални објекти како: комунална опрема, снабдување со вода, одведување и пречистување на отпадни води, јавна чистота и јавно зеленило, локални улици и патишта и сообраќајна сигнализација.

Комунални дејности	износ
Јавно осветлување	1,600,000
Локални патишта,улици, мостови и регулирање на режим на сообраќајот	500,000
Паркови и зеленило	200,000
Јавно осветлување	2,073,876
Локални патишта,улици и мостови	18,256,862
Јавна чистота	1859925

Табела 2. Расходи за Комунални дејности на оптина Градско (во денари)

Од планираните расходи за изградба на *нова комунална инфраструктура*, општината најмногу ќе потроши за локални патишта и улици и јавно осветлување.

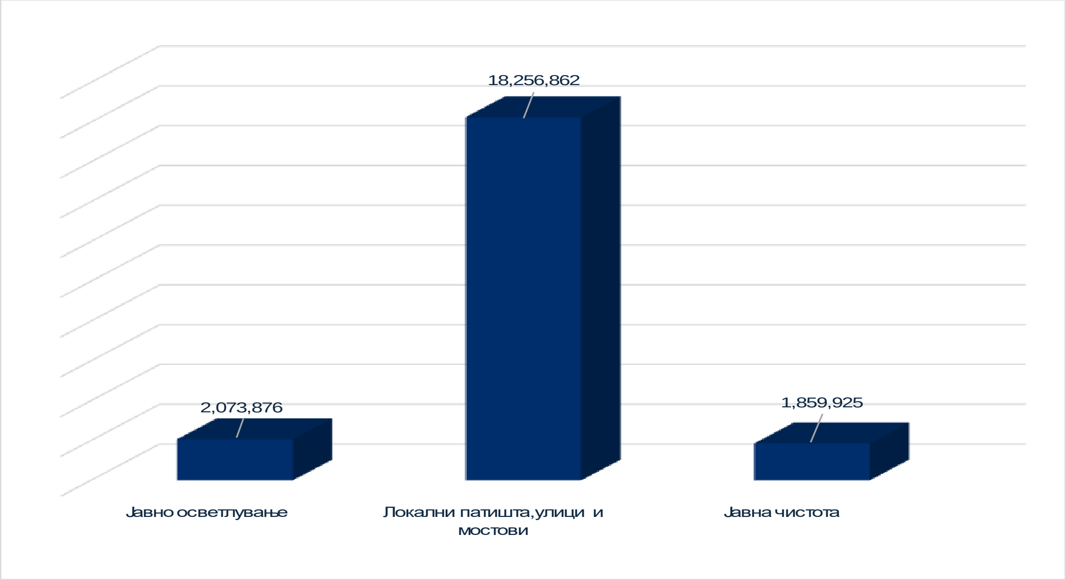

Графикон 14. Расходи по програми за изградба на нова комунална инфраструктура (во денари)

За *редовно одржување на постојните инфраструктурни објекти* кои служат за давање комунални услуги на граѓаните, општината најмногу издвојува средства за потрошена електрична енергија за улично осветлување, локални патишта и улици и паркови и зеленило.

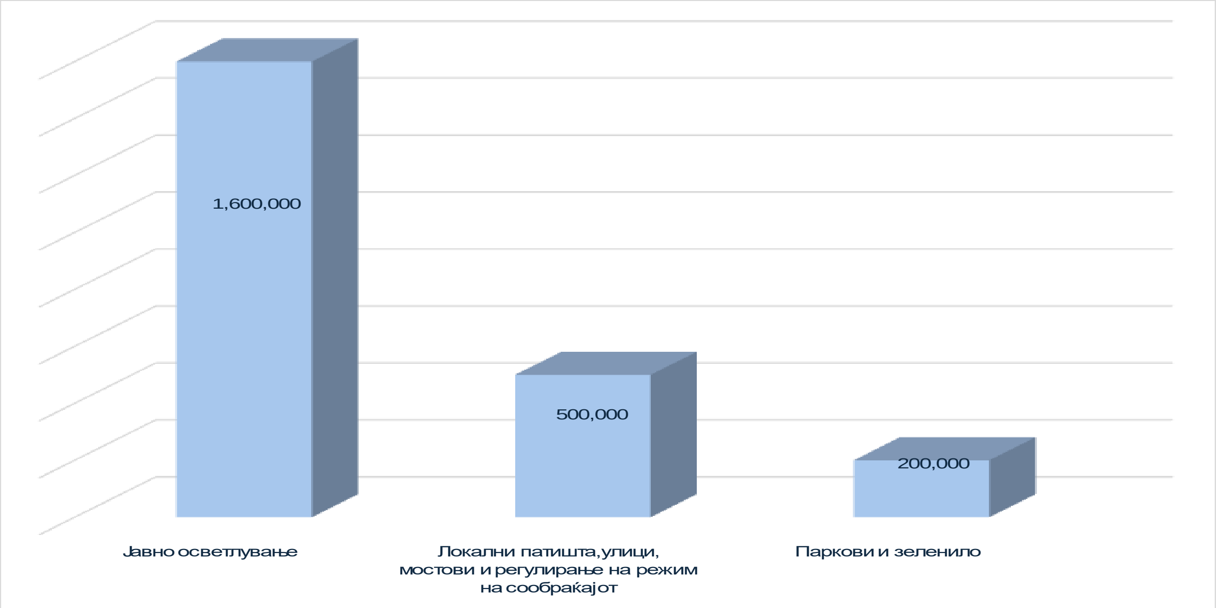

Графикон 15. Расходи по програми за одржување на постојната комунална инфраструктура (во денари)

Овие средства се планирани за исплата на годишната рата за Јавното Приватно партнерство преку кое се заминија старите натриумови светилки со нови ЛЕД светилки, одржување на локалните патишта и улици како и зеленилото на територијата на општината.

Расходите за **Спорт и рекреација** кои нашата општина планира да ги потроши во 2025 година во прв ред ќе бидат наменети за финансирање на активностите на постоечкиот Фудбалски клуб ЛОКОМОТИВА Градско во износ од 220.000 денари, и реконструкција на детско игралиште во Старо Градско 1.550.000 денари.

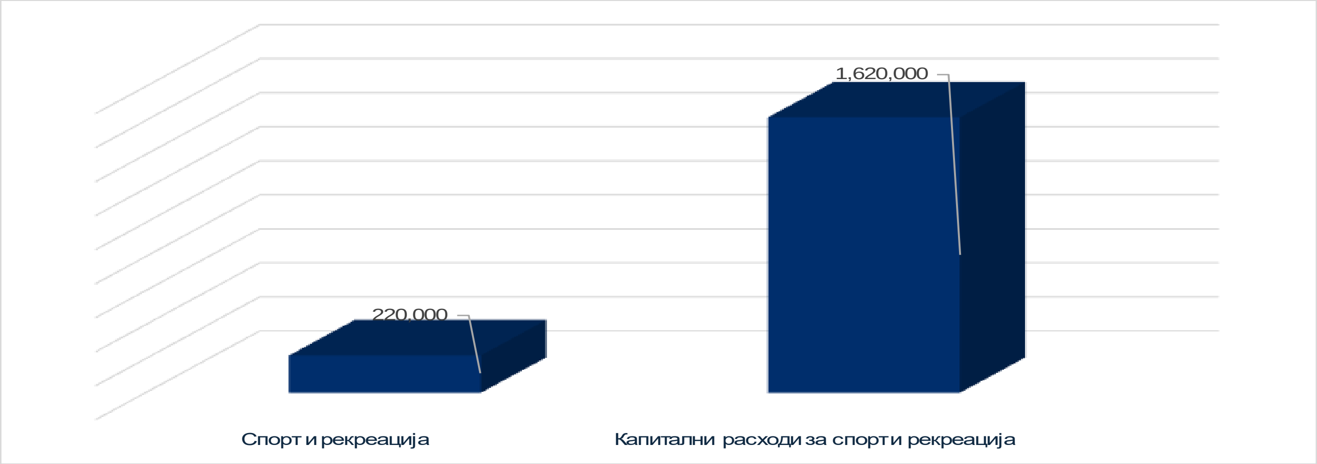

Графикон 17. Расходи по програми за надлежности: Култура, Спорт и рекреација (во денари)

Од вкупните расходи за **образование** кои се планира да се реализираат во општината во износ од 51.136.000 денари, општината од сопствениот буџет издвојува 1.500.000 денари за финансирање на проектот за Бесплатен оброк за учениците од прво до петто одделение во ООУ Даме Груев Градско.
Во рамки на Општината функционира само едно основно училиште.

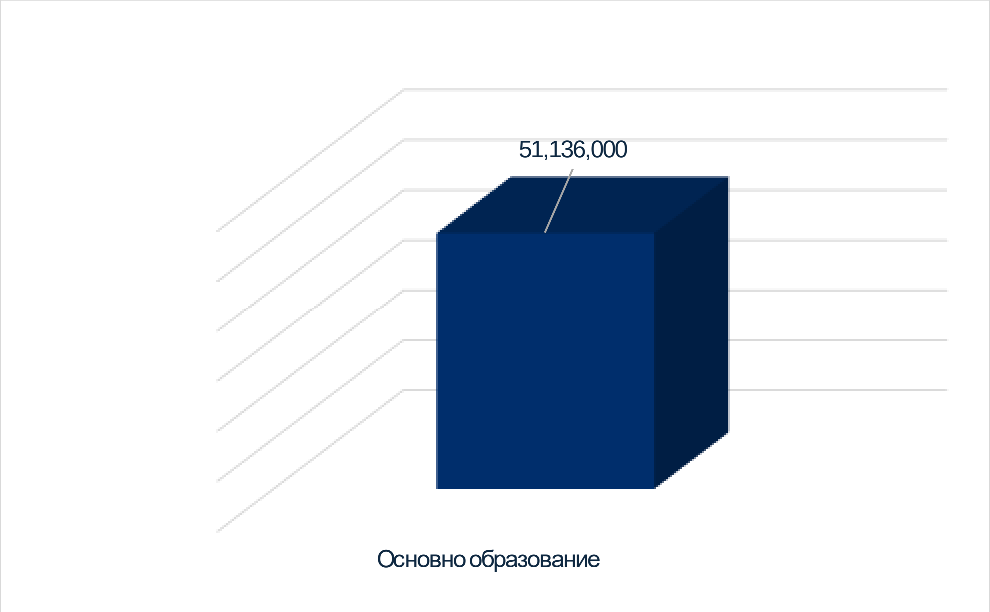

Графикон 18. Расходи по програми за надлежноста Образование

Вкупните расходи за **детската градинка** се планирани во износ од 600.000 денари, од кои целокупниот износ се однесува на финансирање на проектот Бесплатна градинка, каде општината го покрива трошокот за партиципација за сите деца од општината. Со оглед на тоа дека детската градинка во Градско е клон на Детската Градинка Димче Мирчев Велес, платите и останатите трошоци за функционирање се обезбедуваат од дотација која ја добиваат од државата.

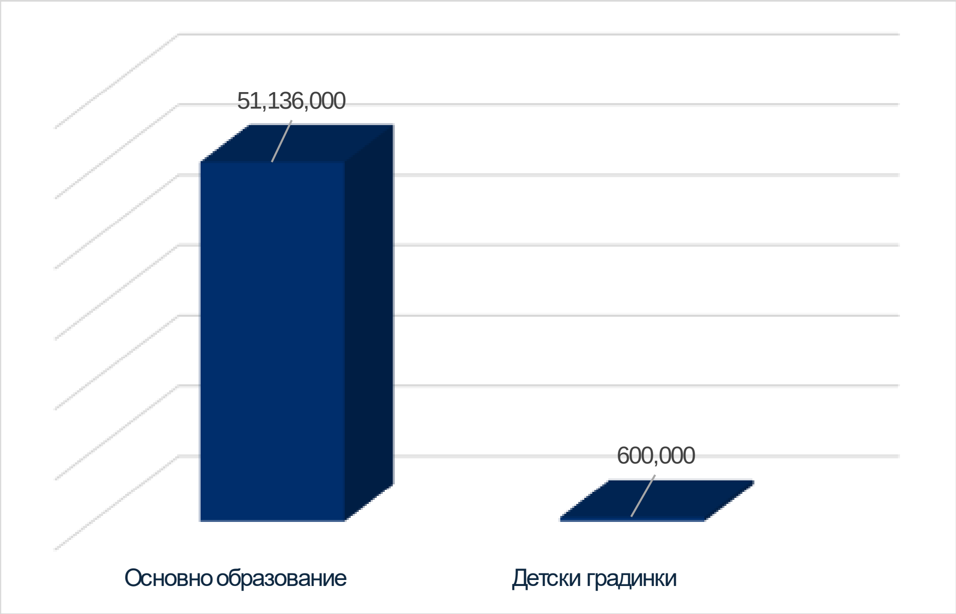

Графикон 19. Расходи по програми за надлежноста Образование и Социјална заштита и заштита на деца (во денари)

Нашата општина посветува внимание на аспектот на **родовата еднаквост** во планирањето на сите нејзини активности. Покрај тоа издвојуваме и соодветен износ на општински средства за поддршка на родовата еднаквост во износ од 30.000 денари. Овие средства се трошат за организација на активности поврзани со родовата еднаквост како шт се обуки и работилници кои имаат за цел да ја поттикнат јавната свест кај населението за родово базираните прашања.

Надлежности	Износ
Заштита на животна средина и природа	0
Унапредување на здравствена заштита	0
Противпожарна заштита	0
Капитални расходи за противпожарна заштита	0
Родова еднаквост	30,000
Програми за развој	0
Заштита и спасување	87440

КЛУЧНИ БУЏЕТСКИ ДОКУМЕНТИ - како можат граѓаните да ја следат реализацијата на општинскиот буџет ?

- **Буџетскиот календар** ги дефинира роковите за планирање на општинскиот буџет, каде што се опфатени сите активности поврзани со подготвување на буџетот
- **Буџетскиот циркулар** содржи главни насоки за изготвување на буџетот на општината и го доставува Министерството за финансии.
- **Предлог-буџетот** е подготвен од страна на градоначалникот (општинската администрација) во кој се планираат годишните приходи и годишните расходи и кој треба да биде одобрен од страна на советот на општината.
- **Предлогот на планот на програмите за развој** ги содржи среднорочните проекции на одобрените средства по одделни буџетски програми и потпрограми, годините во кои тие ќе се реализираат и изворите на финансирање, односно буџетите.
- **Буџетот** е акт на локалната власт со кој се планираат годишните приходи и други приливи и се одобруваат годишните расходи и други одливи на државата или на општината.
- **Месечните извештаи** ги содржат податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходниот месец за коишто се однесува извештајниот период.
- **Кварталниот извештај К1** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи за претходните три месеци за коишто се однесува извештајниот период, согласно со економската класификација на приходи и расходи по сметки и збирно.
- **Кварталниот извештај К2** ги содржи податоците за сите неподмирени обврски, како и за неподмирените обврски по видови и по ставки, со состојба на последниот ден од претходниот квартал.
- **Кварталниот извештај К3** ги содржи податоците за задолжување и информациите за промените на состојбата на секое задолжување во претходниот квартал, како и промените на состојбата на издадените гаранции и податоци за долгот на јавните претпријатија кои се основани од општините.
- **Полугодишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и за капиталните приходи и расходи за претходните шест месеци за коишто се однесува извештајниот период.
- **Годишниот извештај** ги содржи податоците за вкупните тековно-оперативни и капиталните приходи и расходи, за една година за кои се однесува извештајниот период.

Планирани расходи на општина Градско за 2025 година (по надлежност и економска класификација)

/	Плати и надоместоци	Резерви	Стоки и услуги	Каматни плаќања	Субвенции и трансфери	Социјални трансфери	Капитални расходи	Отплата на главница	Вкупни расходи
Совет на општина	1,650,000	-	200,000	-	2,640,000	200,000	-	-	**4,690,000**
Градоначалник	1,802,000	100,000	50,000	-	50,000	150,000	-	-	**2,152,000**
Општинска администрација	11,480,000	-	6,215,000	-	2,498,000	-	8,000	-	**20,201,000**
Урбано планирање	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Локален економски развој	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Комунални дејности	-	-	2,400,000	-	-	-	22,190,663	-	**24,590,663**
Култура	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Спорт и рекреација	-	-	-	-	220,000	-	1,620,000	-	**1,840,000**
Програми за развој	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Образование	32,368,500	-	13,067,500	-	500,000	-	5,200,000	-	**51,136,000**
Заштита на животна средина и природа	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Унапредување на здраствена заштита	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Социјална заштита и заштита на деца	-	-	600,000	-	-	-	-	-	**600,000**
Противпожарна заштита	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Заштита и спасување	-	-	87,440	-	-	-	-	-	**87,440**
Родова еднаквост	-	-	-	-	30,000	-	-	-	**30,000**
Вкупно	47,300,500	100,000	22,619,940	-	5,938,000	350,000	29,018,663	-	**105,327,103**